

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi musiikkioppilaitoksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki musiikkioppilaitoksista, jolla kumottaisiin vuonna 1987 annettu musiikkioppilaitoslaki. Esityksen keskeisenä tavoitteena on lisätä toiminnan joustavuutta ja tarjota mahdollisuudet opetuksen ja opintojen monipuolistamiseen sekä laajempaan kokeilu- ja kehittämistoimintaan. Laissa tarkoitettuja musiikkioppilaitoksia olisivat musiikkiopistot ja konservatoriot, joissa molemmissa annetaan perusopetusta ja konservatorioissa erityisesti alan ammatillista koulutusta. Valtionosuutta saavat musiikkikoulut muuttuvat lakiehdotuksen mukaan musiikkiopistoiksi. Oppilaitosverkosto muodostuisi si-

ten kahdesta oppilaitostyypistä nykyisten kolmen sijasta.

Oppilaitosten itsenäistä liikkumavaraa toiminnan järjestämisessä ehdotetaan lisättäväksi. Oppilaitokset voivat järjestää joidenkin palvelutoimintojen rahoituksen myös palveluista saatavilla maksutuloilla maksupalveluperiaatteen mukaisesti. Lukuisten muutosten johdosta hajanaiseksi muodostunut laki ehdotetaan saatettavaksi ajan tasalle ja yhtenäiseen muotoon.

Ehdottu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	3.1. Taloudelliset vaikutukset	9
YLEISPERUSTELUT	3	3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	10
1. Nykytila	3	4. Asian valmistelu	10
1.1. Lainsäädäntö	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1.2. Musiikkioppilaitosverkoston laajuus	3	1. Lakiehdotuksen perustelut	10
1.3. Opetus musiikkioppilaitoksissa	5	1 luku. Tehtävät ja ylläpitäminen	10
1.3.1. Musiikkikoulut	5	2 luku. Hallinto ja opetus	11
1.3.2. Musiikkiopistot	5	3 luku. Henkilöstö	11
1.3.3. Konservatoriot	6	4 luku. Opiskelijat	12
1.4. Nykytilan arviointi	6	5 luku. Rahoitus	12
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	7	6 luku. Muutoksenhaku	13
2.1. Lähtökohdat ja peruslinjaukset	7	7 luku. Erinäisiä säännöksiä	13
2.2. Opetussuunnitelmat ja kokeilutoiminta ..	7	8 luku. Voimaantulosäännökset	13
2.3. Maksupalvelutoiminta	8	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	13
2.4. Oppilaitosten virat ja toimet	8	3. Voimaantulo	14
2.5. Hallinto ja opiskelijat	9	LAKIEHDOTUS	14
2.6. Ylläpitämislupa ja rahoitus	9		
3. Esityksen vaikutukset	9		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Musiikkioppilaitoksia koskeva ensimmäinen valtionavustuslaki, laki musiikkioppilaitosten valtionavustuksesta (147/68) tuli voimaan vuoden 1969 alusta. Lakia tarkistettiin vuonna 1975 kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) voimaantulon johdosta. Mainitun valtionosuuslain soveltaminen musiikkioppilaitoksiin merkitsi huomattavia muutoksia näiden oppilaitosten rahoituksen määräytymisperusteisiin ja myöntämismenettelyyn.

Vuonna 1968 annettu asetus musiikkioppilaitosten valtionavustuksesta korvattiin uudella samannimisellä asetuksella (486/77). Asetuksella organisoitiin musiikkioppilaitosjärjestelmä nykyiseksi kolmiportaiseksi järjestelmäksi: musiikkikoulu, musiikkiopisto ja konservatorio. Samoin tällä asetuksella määrättiin yksityiskohtaiset kelpoisuusvaatimukset musiikkioppilaitosten virkoihin ja toimiin.

Kouluhallituksen alaisesta ammatillisesta koulutuksesta annettiin vuonna 1986 ensimmäisen kerran valtioneuvoston vahvistama kehittämisohjelma, johon oli sisällytetty konservatorioissa annettava musiikkialan ammatillinen koulutus. Koulutusta yhdenmukaistettiin tietyiltä osin muuhun ammatilliseen koulutukseen nähden. Tällöin toteutettiin myös opiskelijoiden opintososiaaliset edut ja kotikuntien maksuvelvollisuus.

Ammatillisen koulutuksen merkittävän laajentumisen ja muun muassa harrastustavoitteisen musiikin perusopetuksen osalta syntyneiden muutostarpeiden johdosta musiikkioppilaitoslainsäädäntö uudistettiin vuonna 1987. Lakia on myöhemmin muutettu myös vuonna 1988 (93/88) ja viimeksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) voimaantulon yhteydessä (723/92), jolloin toteutettiin pääasiassa valtionosuuslainsäädännön edellyttämiä lakitekniisiä muutoksia. Valtionosuusmenettelyä koskevat säännökset kumot-

tiin tuolloin musiikkioppilaitoslainsäädännöstä. Tarvittavat säännökset sisällytettiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin.

Musiikkioppilaitoksissa annettavan ammatillisen koulutuksen kuten muunkin ammatillisen koulutuksen mitoitus perustuu ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/87) ja opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta annetun asetuksen (165/91) säännöksiin sekä valtioneuvoston hyväksymään kehittämissuunnitelmaan. Opetusministeriö päättää ammatillisen koulutuksen mitoituksesta ja lääninhallitukset määräävät aloituspaikat.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki (705/92) on muuttanut olennaisesti musiikkioppilaitosten toiminnan taloudellisia perusteita ja toimintaympäristöä. Muussa opisto- ja koululainsäädännössä on samaan aikaan tapahtunut myös merkittäviä muutoksia viime vuosina. Uudistukset ovat tähänneet toimivallan siirtämiseen paikallistasolle, tarpeettomien normien purkamiseen ja joustavuuden lisäämiseen.

Koko ikäluokalle tarkoitettua yleissivistävää musiikinopetusta annetaan lähinnä päivähoitoimen, peruskoulun ja lukion toimesta. Musiikin opetusta voidaan antaa myös taiteen perusopetuksesta annetun lain (424/92) perusteella sekä kansalaisopistojen, kansanopistojen ja opintokeskusten toimesta. Laki taiteen perusopetuksesta tuli voimaan vuonna 1992 kesäkuussa ja kansalaisopistolaki (722/92) vuoden 1993 alusta. Myös peruskoulun, lukion ja ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö on ollut lukuisten muutosten kohteena, laajemmin viimeksi juuri opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain säätämisen yhteydessä.

1.2. Musiikkioppilaitosverkoston laajuus

Lukuvuonna 1979–80 oli toiminnassa kaikkiaan 34 valtionosuutta saavaa musiikkioppilaitosta (taulukko 1), joista ammattikoulutusta

tarjoavia konservatorioita oli seitsemän ja muita musiikkioppilaitoksia 27. Oppilaita näissä laitoksissa oli yhteensä yli 19 000. Harkinnanvaraista valtionavustusta sai tuolloin kaikkiaan 44 musiikkioppilaitosta.

Musiikkioppilaitosverkosto laajeni 1980-luvulla sinä määrin, että lukuvuonna 1989—90 valtionosuutta saavia musiikkioppilaitoksia oli jo 60, joista ammattikoulutusta antavia konservatorioita 11 ja muita musiikkioppilaitoksia 49. Oppilaita näissä laitoksissa oli yhteensä noin 32 000. Harkinnanvaraista valtionavustusta sai vastaavasti mainittuna lukuvuonna 52 oppilaitosta.

Valtionosuutta saavien musiikkioppilaitosten vakinaisen opetushenkilöstön määrän suhteellisen suuri kasvu edellä mainittuna ajanjaksona (taulukko 2) johtui siitä, että valtion tulo- ja menoarvio antoi useana vuotena peräkkäin mahdollisuuden muuttaa tuntiopetusta viroiksi ja toimiksi. Nämä toimenpiteet vakiinnuttivat

merkittävästi musiikkioppilaitosten asemaa ja paransivat niiden toimintaedellyksiä. Vakinaisten opettajien, rehtoreiden ja apulaisrehtoreiden määrä kasvoi 1980-luvulla yhteensä noin 350:stä 950:een.

Nykyään Suomessa on noin 140 musiikkioppilaitosta. Näistä sai syksyllä 1993 lakisääteistä rahoitusta 84 oppilaitosta, joista ammatillista koulutusta antavien konservatorioiden määrä oli 11. Valtionosuutta saavien musiikkikouluja on 36 ja musiikkiopistoja 37. Oppilaita musiikkioppilaitoksissa on kaikkiaan noin 60 000, joista valtionosuutta saavissa oppilaitoksissa noin 45 000. Alueellisesti oppilaitokset ovat sijoittuneet kattavasti eri puolille Suomea. Jäljempänä olevasta taulukoista ilmenevät musiikkioppilaitosten lukumäärän ja niiden oppilasmäärän kehitys (taulukko 1) sekä opetushenkilöstön määrän kehitys kokonaisuudessaan 1980-luvulla sekä 1990-luvun alussa.

Taulukko 1.

Lukuvuosi	Oppilaitosten lukumäärä asteittain				Harkinnan var. valtionavustusta saaneiden musiikkioppilaitosten lukumäärä	Valtionosuutta saavien musiikkioppilaitosten oppilasmäärät
	mk	mo	kons	yht.		
1979—80	9	18	7	34	44	19176
1981—82	12	19	7	38	51	23289
1983—84	9	23	7	39	48	25324
1985—86	10	25	8	43	59	26548
1987—88	12	26	11	49	55	30051
1989—90	18	31	11	60	52	32258
1991—92	20	31	11	62	49	37560

Taulukko 2.

Lukuvuosi	Valtionosuutta saaneiden musiikkioppilaitosten opetushenkilökunta			
	Rehtorit	Apulais-rehtorit	Vakinaiset opettajat	Tunti-opettajat
1979—80	34	8	316	1241
1981—82	38	10	422	1502
1983—84	39	13	595	1616
1985—86	43	13	630	1829
1987—88	49	19	721	2022
1989—90	60	17	869	2269
1991—92	62	17	1000	2154

1.3. Opetus musiikkioppilaitoksissa

1.3.1. Musiikkikoulut

Suomessa on 1.8.1993 lukien ollut toiminnassa 36 valtionosuutta saavaa musiikkikoulua. Musiikkikoulun tehtävänä on musiikin perusopetuksen antaminen sekä musiikkialan ammatteihin aikoville että musiikin harrastajille. Musiikkikoulun päättötodistukseen vaadittavat kurssit on suoritettava eräitä solistisia pääaineita koskevin poikkeuksin viimeistään sinä lukuvuonna, jolloin oppilas täyttää 16 vuotta.

Musiikkileikkikoulussa opiskelevat alle kouluikäiset lapset, jotka otetaan oppilaitokseen johtokunnan vahvistamien perusteiden mukaisesti. Opetus musiikkileikkikoulussa käsittää kaksi tunnin pituista opetusjaksoa viikossa. Opetus tapahtuu opetusryhmissä.

Musiikkikouluun liittyy aikuisosasto, jossa opiskelevat henkilöt, jotka eivät ikänsä vuoksi tai muusta syystä voi opiskella musiikkikoulussa, mutta joilla katsotaan olevan edellytykset tavoitteelliseen musiikin opiskeluun. Osastossa opiskelun enimmäisaika on viisi lukuvuotta. Rehtorilla on kuitenkin oikeus myöntää jatkoaikaa yhteensä enintään neljä lukuvuotta. Yleisenä sääntönä on, ettei osastoon oteta henkilöä, joka on täyttänyt 26 vuotta.

Musiikkikouluissa on voitu hakemuksesta keskusviraston luvalla antaa opistotasoista opetusta musiikkiopiston oppimäärään kuuluvissa solististen oppiaineiden ja säveltapailun kurssiasteilla siinä tapauksessa, että kyseisessä

musiikkikoulussa on puheena olevissa oppiaineissa musiikkiopiston opettajiksi kelpoiset opettajat. Musiikkikouluista monet antavat näin ollen opetusta myös opistoja koskevan ohjelman mukaan.

1.3.2. Musiikkiopistot

Musiikkiopistossa annettavan opistotasaisen opetuksen tavoitteena on sellaisten valmiuksien antaminen, että musiikin ammattiopintojen aloittaminen on mahdollista. Opetus pohjautuu musiikkikoulun oppimäärään. Musiikkiopistossa voivat opiskella henkilöt, jotka ovat suorittaneet musiikkikoulun oppimäärään kuuluvat kurssit tai jotka on pääsytutkinnossa hyväksytty.

Musiikkiopiston päättötutkinto on pääsääntöisesti suoritettava neljän lukuvuoden kuluessa. Päättötutkinnon suorittamisen jälkeen oppilas voi pyrkiä musiikin ammattiopintoihin, siirtyä aikuisosaston oppilaaksi tai jos hän on suorittanut päättötutkinnon lyhyemmässä ajassa kuin neljässä opintovuodessa jatkaa opiskeluaan musiikkiopistossa, kunnes opiskelun pääsääntöinen vähimmäisaika tulee täyteen. Erityisen painavasta syystä musiikkioppilaitoksen rehtori voi myöntää yhden lisävuoden musiikkiopiston päättötutkinnon suorittamiseen.

Musiikkiopistossa annetaan opetusta solistisissa ja yleisissä oppiaineissa sekä yhteismusisointiaineissa. Lisäksi opetukseen liittyvät

musiikin erikoisaloihin liittyvät kurssit ja seminaarit.

Solistisissa pääaineissa annetaan opetusta yleensä 1 tunti, solistisissa sivuaineissa 0,5 ja yleisten oppiaineiden I kursseissa 1,5 tuntia viikossa. Kuorot, orkesterit ja yhtyeet toimivat opinto-ohjelmansa mukaisesti kahdesta neljään viikkotuntia. Musiikkiopistossa toimii yleensä myös leikkikoulu, musiikkikoulu ja aikuisosasto, joissa opetusta koskevat järjestelyt ja tavoitteet ovat vastaavat kuin edellä musiikkikouluja koskevassa luvussa on todettu.

1.3.3. Konservatoriot

Konservatoriot ovat keskittyneet ammatilliseen koulutukseen, mutta niissä järjestetään yleensä myös edellä tarkoitettua musiikkileikkikoulun, musiikkikoulun ja musiikkiopiston opetussuunnitelman mukaista opetusta.

Konservatorioissa annetaan ammatillista koulutusta yhteensä kymmenellä eri opintolinjalla. Opintolinjat jakautuvat vaihtelevasti eri konservatorioiden kesken. Osa opintolinjoista on ylioppilas- ja osa peruskoulupohjaisia. Peruskoulupohjaiselta opintolinjalta on mahdollista pyrkiä ylioppilaspohjaiselle opintolinjalle kolmen lukuvuoden opintojen jälkeen. Yleissivistävien oppiaineiden kurssit tulee kuitenkin suorittaa peruskoulupohjaisen opintolinjan vaatimusten mukaisesti.

Konservatorion ammatillisen koulutuksen opintolinjat ovat musiikkioppilaitoksen opettajan, muusikon, musiikkileikkikoulun opettajan, pop- ja jazzmusiikin opettajan, pop- ja jazzmuusikon, tanssimuusikon, musiikinohjaajan, kirkkomuusikon, tanssitaiteen opettajan ja tanssijan opintolinjat. Edellä mainituista musiikkioppilaitoksen opettajan opintolinja, muusikon opintolinja, pop- ja jazzmusiikin opettajan, pop- ja jazzmuusikon sekä musiikinohjaajan opintolinjat ovat nelivuotisia. Muut linjat ovat kolme- tai neljävuotisia.

Musiikkioppilaitoksen opettajan tutkinnon menestyksellisesti suorittaneella opiskelijalla, jonka opintosuoritukset täyttävät tietyt ehdot, on oppilaitoksen rehtorin päätöksellä oikeus harjoittaa jatko-opintoja konservatoriossa. Jatko-opintojen päätteeksi suoritetaan musiikkioppilaitoksen opettajan opintolinjan jatko-tutkinto.

Yleisenä sääntönä on, että jatkotutkinnon suorittamista varten annetaan opetusta enin-

tään kolmen lukuvuoden ajan. Painavilla perusteilla rehtori voi myöntää poikkeuksia opintojen ajoittamiseen ja opetuksen määrään. Pääaineesta ja valinnaisista kursseista riippuen oppituntien kokonaismäärä viisivuotisen opettajankoulutuksen aikana on 3 316 — 4 127 tuntia. Opintoviikoiksi muutettuna saatetaan edellä oleva tuntimäärä arvioida noin 165 — 200 opintoviikoksi. Lisättyä jatkotutkinnolla on opintoviikkojen määrä eräissä yhteyksissä arvioitu noin 230 opintoviikoksi keskimäärin. Opetussuunnitelmiin jatkotutkinto on tullut vuonna 1987.

1.4. Nykytilan arviointi

Suomen musiikkioppilaitosjärjestelmä on saavuttanut vahvan ja tunnustetun aseman musiikin opetuksen alueella. Järjestelmän alueellinen kattavuus on kansainvälisestäkin arvioiden poikkeuksellisen hyvä, samoin saavutettuja tuloksia voidaan pitää tasokkaina. Järjestelmään kuitenkin sisältyy solmukohtia, jotka rajoittavat oppilaitosten tuloksellisuuden kehittämistä, opetuksen monipuolistamista ja oppilaitosten kehittämistä alueensa kulttuurilaitoksina. Käytännössä todetut epäkohdat koskevat sekä oppilaitoksen hallinnollista asemaa, että opetuksen sisältöä.

Musiikkioppilaitosjärjestelmän rakenteen ei voida katsoa enää vastaavan tapahtunutta kehitystä ja siihen liittyviä tarpeita. Kuten edellä on todettu, musiikkikouluissa on voitu hake-muksesta keskusviraston luvalla antaa opistotasoista opetusta musiikkiopiston oppimäärään kuuluvissa solististen oppiaineiden ja säveltä-päilyn kurssiasteilla. Tämä on koskenut tilanteita, joissa musiikkikoululla on puheena olevissa oppiaineissa musiikkiopiston opettajiksi kelpoiset opettajat. Musiikkikouluista monet antavat näin ollen opetusta opistoja koskevan ohjelman mukaan. Kyseiset kurssitutkinnot on kuitenkin jouduttu suorittamaan eri oppilaitokseen, jolla on musiikkiopiston työohjelma.

Opettajiston rakenne musiikkikouluissa on pitkälti sama kuin nykyisissä musiikkiopistoissa. Kelpoisuusvaatimukset ovat myös samat. Konservatorioiden musiikkioppilaitosten opettajanopintolinjalla ei enää vuoden 1992 jälkeen ole ollut mahdollista suorittaa välitutkintona musiikkikoulunopettajan tutkintoa. Opetushenkilöstön taso on pitkälti yhdenmukaistunut musiikkiopistoihin nähden.

Musiikkikoulu-nimike valtionosuutta saavi-

en oppilaitosten osalta on myös sikäli harhaanjohtava, että valtaosa lain piiriin kuulumattomista oppilaitoksista käyttää tätä oppilaitosnimikettä. Edellä todetuista syistä lain piirissä toimivien musiikkikoulujen pysyttäminen kokonaan eri kategoriassa kuin musiikkiopistot ei ole enää tarkoituksenmukaista.

Musiikkioppilaitosten kehittämisen kannalta on keskeiseksi muodostunut kysymys näiden oppilaitosten edellytyksistä opetuksen monipuolistamiseen ja opetusta koskevien yksilöllisten ratkaisumallien kehittämiseen. Nykyinen menettely, jossa keskusvirasto vahvistaa opetussuunnitelmat, ei anna riittävää liikkumavaraa opetuksen järjestämisessä. Kun oppilaitoksilla ei ole myöskään vastaavia mahdollisuuksia kokeilutoimintaan kuin muilla koulumuodoilla, jää oppilaitosten oma kehittämispanos myös vähäisemmäksi kuin olisi suotavaa.

Musiikkioppilaitosten tarve yhteistoimintaan muiden taideopetuksen muotojen kanssa on kasvanut. Samaan aikaan on syntynyt kysyntää myös sellaisista oppilaitosten toimialaan liittyvistä palveluista, jotka eivät sisälly oppilaitoksen nykyiseen tehtäväkuvaan, mutta jotka voivat maksupalveluperiaatteella toteutettuina taroituksenmukaisesti täydentää oppilaitoksen tarjoamia opetuspalveluja.

Edellä sanotun lisäksi on voitu muun muassa todeta, että koulutusaikojen kokonaispituus musiikkioppilaitoksissa eri oppilaitosasteet ja ammatillinen koulutus huomioon ottaen muodostuu eräissä tapauksissa selvästi liian pitkäksi. Koulutuksessa ilmenee tehottomuutta, jona voidaan pitää muun muassa sitä, että aloituspaikkojen kasvu ei ole vaikuttanut samassa suhteessa suoritettujen päättötutkintojen määrään. Ammatillisen musiikkikoulutuksen kehittämistä ja tuloksellisuuden arvioimista varten valmistellaan seurantajärjestelmää, joka edistää omalta osaltaan hallinnon kehittämisen yleisiä tavoitteita ja tarpeettomien päällekkäisten tehtävien poistamista. Ongelma edellyttää myös osaltaan lainsäädännön uudistusta, jolla oppilaitosrakenne selkeytetään ja mahdollistetaan siihen liittyvä opetussuunnitelmaudistus.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Lähtökohdat ja peruslinjaukset

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi mu-

siikkioppilaitoksia koskeva lainsäädäntö säätämällä uusi laki musiikkioppilaitoksista. Voimassa olevaan lakiin on jouduttu vuosien mittaan tekemään huomattava määrä muutoksia. Niiden seurauksena lainsäädäntö on muodostunut hajanaiseksi. Näin ollen kokonaan uuden lain säätäminen on perusteltua paitsi sisällöllisistä myös muodollisista syistä.

Lakiehdotus tähtää oppilaitosten toimintaedellytysten parantamiseen ja toimintojen monipuolistamiseen. Hallinnon kehittämistä koskevien yleisten tavoitteiden mukaisesti kuntien ja oppilaitosten muiden ylläpitäjien toimivaltaa ehdotetaan lisättäväksi siirtämällä päätösvaltaa keskushallinnosta paikallistasolle. Musiikkioppilaitosjärjestelmään esitetään myös rakenteellisia muutoksia.

Musiikkioppilaitosjärjestelmää ehdotetaan selkeytettäväksi ja oppilaitosten toimintaedellytyksiä parannettavaksi siten, että oppilaitosverkosto muodostuisi kahdesta oppilaitostyyppistä, musiikkiopistoista ja konservatorioista nykyisten kolmen oppilaitostyyppin sijasta. Kumasakin lakiehdotuksen tarkoittamassa oppilaitostyyppissä annettaisiin perusopetusta ja konservatoriossa erityisesti alan ammatillista koulutusta. Valtionosuutta saavat musiikkikoulut ehdotetaan muutettaviksi musiikkiopistoiksi.

2.2. Opetussuunnitelmat ja kokeilutoiminta

Nykyinen musiikkioppilaitosten opetussuunnitelmia koskeva vahvistamismenettely ehdotetaan uudistettavaksi ja korvattavaksi menettelyllä, jossa opetushallitus vahvistaa opetussuunnitelmien sijasta valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet. Näiden perusteiden pohjalta ylläpitäjät laativat oppilaitoskohtaiset opetussuunnitelmat, jotka myös hyväksytään paikallistasolla.

Opetussuunnitelmia ja niiden hyväksymismenettelyä koskevan uudistuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaitosten identiteettiä ja vaikutusmahdollisuuksia opetuksen järjestämisessä. Koska vahvistettavat perusteet eivät myöskään rajoita erilaisten pedagogisten menetelmien käyttöä ja kehittämistä, oppilaitosten liikkumavara muodostuu paitsi hallinnollisesti, myös pedagogisesti merkittävän laajaksi. Uudistuksella luodaan siten edellytyksiä opetuksen ja opiskelun joustavoittamiseen ja monipuolistamiseen. Menettelyn avulla voidaan kuitenkin määrittää toiminnan keskeiset perusteet siten,

että myös tarvittava yhdenmukaisuus muun muassa oppilaiden jatko-opintomahdollisuuksiin sekä tulosten vertailtavuuden kannalta voidaan turvata.

Musiikkikoulujen muuttumiseen musiikkiopistoiksi liittyvät toiminnan sisällölliset muutokset toteutuisivat opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä. Opetussuunnitelman perusteiden määrittelyssä musiikkiopiston oppimäärän opiskelu jaetaan tarkoituksenmukaisesti suoritettaviin kokonaisuuksiin. Opetussuunnitelmauudistus toteutetaan lainsäädäntöuudistukseen liittyen siten, että aiempi opetussuunnitelma on voimassa kunnes uusi opetushallituksen vahvistamien perusteiden mukainen opetussuunnitelma on hyväksytty.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan, että oppilaitoksissa voidaan antaa myös säveltaiteeseen liittyvien muiden taidemuotojen perusopetusta. Opetussuunnitelmia kehitettäessä voidaan ottaa huomioon musiikkiin integroituvat muut taidemuodot. Musiikkiin integroituvien taidemuotojen opetuksessa voidaan muodostaa moduleja, joista on mahdollista koota erityisesti ammatillista erikoistumista ja pätevyyttä täydentäviä syventymiskohteita. Opetuksen aloittamiselle ei tarvittaisi erillistä lupaa, vaan se olisi ylläpitäjän päätettävissä. Musiikkioppilaitoksissa on aiemmin voitu opetusministeriön luvalla antaa tanssin perusopetusta ja konservatorioissa tietyin perustein tanssin ammatillista koulutusta.

Yhteistyö paikallisten kulttuurilaitosten kuten koulutoimen, teatterin ja oopperan kanssa luovat pohjaa sellaisten koulutusrakenteiden muodostamiselle, joilla voidaan edistää yksilöllisiä koulutusvalintoja sekä vähentää tai poistaa opintojen turhaa päällekkäisyyttä.

Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi kokeilutoimintaa koskevat säännökset. Menettely avaisi musiikkioppilaitoksille samat mahdollisuudet kokeilujen järjestämiseen kuin muissa oppilaitoksissa. Kokeilu voi ehdotuksen mukaan liittyä myös laajempaan koulutuksen alueella tapahtuvaan kehittämistyöhön. Kokeilun ei siten tarvitse tavoitteiltaan rajautua yksinomaan musiikkioppilaitoksen toimintaa koskevaksi, mikäli tulokset ovat tarkoituksenmukaisesti hyödynnettävissä samalla myös muun opetustyön alueella. Kokeilutoiminnan laajentaminen alueelliseen ja valtakunnalliseen koulutusyhteistyöhön edellyttää eri oppilaitosten opettajien yhteistyötä.

2.3. Maksupalvelutoiminta

Oppilaitoksessa voi ehdotuksen mukaan olla myös muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa kuin perinteistä opetusta. Erilaisten taidetilaisuuksien ja konserttien ohella oppilaitoksessa voitaisiin harjoittaa esimerkiksi soitinhuoltoon ja -rakennukseen liittyvää palvelu- ja kehittämistoimintaa, jonka saatavuus erityisesti syrjäisemmillä alueilla on heikkoa. Oppilaitos voi lakiehdotuksen mukaan järjestää koulutusta ja palvelutoimintaa siten myös maksupalveluperiaatteella. Aiheutuneet kustannukset katettaisiin palvelujen käyttäjiltä saatavilla maksutuloilla.

2.4. Oppilaitosten virat ja toimet

Oppilaitosten virkojen ja toimien perustaminen ehdotetaan jätettäväksi merkittävältä osalta ylläpitäjän harkinnan varaan. Järjestelyllä voidaan edistää muun muassa konservatorioiden sekä yliopistojen ja korkeakoulujen yhteistyötä opetuksen järjestämisessä. Tähän vaikuttavat keskeisesti myös opetussuunnitelmien uudistaminen ja opintojen yhtenäistäminen.

Musiikkioppilaitosten opetushenkilöstölle tultaisiin edelleen säätämään tietyt kelpoisuusehdot. Opetushenkilöstölle voidaan kelpoisuusvaatimusten avulla määrittää riittävä ja oppilaitoksessa annettavan opetuksen tavoitteet huomioonottava pätevyys. Oppilaitoksissa annettavan opetuksen yleinen taso ja musiikkioppilaitosjärjestelmän tuloksellisuus ovat riippuvaiset erityisesti pätevistä opettajista. Asialla on merkitystä myös oppilaiden oikeusturvan ja opettajien kouluttautumismotivaation kannalta.

Kelpoisuussäännösten poistaminen ja jättäminen kokonaan ylläpitäjien harkinnan varaan ei nykytilanteessa ole tarkoituksenmukaista. Kelpoisuusvaatimuksia on kuitenkin tarkoitus yleisten hallinnon kehittämistä koskevien periaatteiden mukaisesti mahdollisuuksien mukaan väljentää ja selkeyttää. Näin voidaan myös edesauttaa keskeiset tasovaatimukset täyttävän henkilöstön hakeutumista ja sijoittumista maan eri osissa sijaitseviin musiikkioppilaitoksiin.

Voimassa olevien säännösten mukaan opetushallituksella on tietyin edellytyksin oikeus todeta kelpoiseksi musiikkioppilaitoksen opettajan virkaan tai toimeen henkilö, joka ei ole suorittanut kelpoisuusvaatimusten mukaisia

opintosuorituksia. Kelpoisuudentoteamismenettely tässä muodossaan ehdotetaan lakautettavaksi ja toteutettavaksi asianomaisten korkeakoulujen toimesta. Käytännössä näitä olisivat Sibelius-Akatemia, sikäli kuin on kysymys musiikin alan ja Teatterikorkeakoulu sikäli kuin on kysymys tanssin alan tutkimuksista. Järjestely on johdonmukaista jatkoa toimenpiteille joiden tarkoituksena on selkeyttää opetushallituksen roolia koulutuksen kehittämiskeskusena ja hajauttaa vielä jäljellä olevat välttämättömät hallintotehtävät muihin viranomaisiin tai laitoksiin. Kelpoisuudentoteamishakemuksen jättäneistä on yleensä yli puolet ollut muita kuin Suomen kansalaisia. Hakemusten määrä on vuosittain vaihdellut 80:stä 120:een.

2.5. Hallinto ja opiskelijat

Lakiehdotukseen sisältyy muun muassa oppilaitoksen hallintoa ja opiskelijoita koskevia säännöksiä, jotka merkitsevät muutoksia nykyiseen tilanteeseen verraten. Oppilaitoksessa on lakiehdotuksen mukaan kunnallislain mukainen johtokunta. Ainoastaan eri koulumuotojen yhteinen johtokunta voisi tässä suhteessa tehdä poikkeuksen. Ehdotus pohjautuu yleiseen periaatteeseen, jonka mukaan valtion taholta ei tulisi määrätä, millä tavoin kunnallisen oppilaitoksen hallinto järjestetään.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi opiskelijoita koskeva syrjintäkielto, jolla kielletään asettamasta opiskelijaa tai opiskelijaksi hakevaa perusteettomasti eri asemaan esimerkiksi syntyperän tai sukupuolen perusteella. Opiskelijalle turvataan lisäksi riittävät muutoksenhakukeinot hänen opiskeluaan koskevista asioista.

2.6. Ylläpitämislupa ja rahoitus

Oppilaitoksen oikeus valtionosuuteen ehdotetaan ratkaistavaksi opetusministeriön myöntämällä ylläpitämisluvalla, jolla korvataan nykyinen työohjelman vahvistamismenettely. Lakiehdotuksessa tarkoitettujen musiikkioppilaitosten lakisääteinen valtionosuus määräytyisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella ja se suoritettaisiin kokonaisuudessaan varsinaisista talousarviovaroista. Oppilaitokset, jotka eivät saa lakisääteistä rahoitusta, voisivat edelleen saada harkinnanvaraista avustusta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Musiikkikoulujen valtionosuuden perusteet ovat samat kuin musiikkiopistojen myös voimassaolevan lain mukaan. Valtionosuuden kannalta ratkaisevassa asemassa ovat oppilaitokselle hyväksytty opetustunti-kiintiö ja valtionosuuteen oikeuttava yksikköhinta.

Opetusministeriö päättää musiikkioppilaitoksen valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opetustuntien määrän. Tämän vuoksi esimerkiksi entisten musiikkikoulujen muuttuminen musiikkiopistoiksi ei välttämättä tuntimäärien lisäyksen kautta aiheuttaisi lisäkustannuksia. Musiikkikoulujen toiminnan luonteen muuttuminen siten, että musiikkikoulussa annettu tai aloitettava musiikkiopistotasoinen opetus virallistetaan, voi jossain määrin vaikuttaa joka neljäs vuosi laskettavien kustannuspohjien kautta vahvistettaviin yksikköhintoihin.

Musiikkikoulu-käsitteen poistamisella lainsäädännöstä olisi vaikutusta asianomaisten oppilaitosten rehtorien palkkaukseen. Palkkataso nousu, mikä johtuisi palkkaluokan määräytymisestä toimi- ja virkaehtosopimusten perusteella musiikkiopistojen rehtoreiden palkkaluokan mukaan, olisi kuitenkin vähäinen.

Esitys luo edellytykset musiikin ammatillisen koulutuksen koulutuspituuksien uudelleenarvointiin ja ammatillisten opintojen keston lyhennemiseen käytännössä. Oppilaitosten toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta lisäämällä on saatavissa aikaan merkittäviä säästöjä. Jo lähtökohdiltaan epätarkoituksenmukaisen pitkän koulutusaika ja ammattiopintojen keston pitkittyminen vielä käytännössä näistä ohjeellisistakin koulutusajoista ovat aiheuttaneet yhteiskunnalle tarpeettomia kustannuksia.

Musiikkioppilaitosten valtionosuus määräytyy kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisesti. Kunnan tai oppilaitoksen menotason muutokset tulevat näkyviin valtionosuuden muodossa vain välillisesti kustannuspohjan kautta, joka tarkistetaan joka neljäs vuosi. Väli vuosina otetaan laskennallisissa perusteissa huomioon yleisessä kustannustasossa tapahtu-

neet muutokset ja valtion talousarviossa huomioon otettavat toimintasektorin volyyymiin selvästi vaikuttavat ratkaisut.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Lakiehdotus vähentää jossain määrin musiikkioppilaitosten hallintoon liittyviä tehtäviä nykyisestä. Eri toimintojen käynnistämiseen liittyviä lupia poistetaan. Opetushallituksen hallintotehtävät vähenevät ja viraston asema koulutuksen kehittämiskeskuksena korostuu. Ehdotus ei edellytä muutoksia oppilaitosten opetushenkilöstön tai muun henkilökunnan määrään. Kunnallisten ja yksityisten oppilaitosten virka- ja toimirakenteessa voi tapahtua muutoksia, jotka johtuvat virkoja ja toimia koskevien velvoittavien säännösten vähenemisestä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Tehtävät ja ylläpitäminen

1 §. Lain 1 §:ssä kuvataan musiikkioppilaitoksen tehtäväalue. Lain tarkoittamien musiikkioppilaitosten toiminta keskittyy erityisesti musiikin perusopetukseen, alan ammattiopintoihin tähtäävään valmennukseen ja alan amatilliseen koulutukseen. Tämän ohella oppilaitoksessa voidaan kuitenkin antaa myös muiden taidemuotojen kuten musiikille läheisen taidemuodon, tanssin opetusta. Musiikki on opetuksen ydinalue, jota muulla opetustoiminnalla voidaan tarkoituksenmukaisesti täydentää ja monipuolistaa.

Musiikkioppilaitoksen toiminnan tavoitteisiin kuuluu musiikkikulttuurin kehittäminen yleensäkin, joten oppilaitoksessa voidaan järjestää muun muassa koulutusta tukevaa palvelu- ja kehittämistoimintaa sekä opetukseen liittyviä konsertti- ja muita taidetilaisuuksia. Palvelu- ja kehittämistoimintana voi tulla kysymykseen esimerkiksi soitinhuoltoon ja soitinrakennukseen tai muiden musiikin alaan liittyvien erityisasiantuntemusta edellyttävien palvelujen järjestäminen, joiden tarjonta on vähäistä

4. Asian valmistelu

Ehdotusta uudeksi musiikkioppilaitoslainsäädännöksi on valmisteltu opetusministeriön asettamassa työryhmässä sekä virkатыönä opetusministeriössä. Työryhmässä ovat olleet edustettuina opetushallinnon lisäksi kuntien keskusjärjestöt, Sibelius-Akatemia, Suomen Konservatorioliitto r.y — Finlands konservatorieförbund r.f. ja Suomen musiikkioppilaitosten liitto r.y — Finlands musikläroinrättnings förbund r.f. Työryhmä on kuullut musiikinopetuksen ja tanssikoulutuksen asiantuntijoita. Työryhmä on perehtynyt myös musiikkioppilaitosjärjestelmän kannalta keskeisten Euroopan maiden musiikkioppilaitoksia koskevaan lainsäädäntöön.

tai muutoin vaikeasti tavoitettavissa. Samalla on mahdollista ylläpitää ja lisätä alan tietotaitoa.

Lakiehdotuksen mukaan musiikkioppistot ja konservatoriot voivat järjestää koulutusta ja palvelutoimintaa myös maksupalveluperiaatteella. Tällaisen toiminnan menot katettaisiin palvelujen käyttäjiltä saatavilla maksutulolla. Tästä toiminnasta aiheutuvat kustannukset eivät kuulu valtionosuuden piiriin.

2 §. Oikeudesta valtionosuuteen päätetään myöntämällä oppilaitokselle ylläpitämislupa. Luvan voi myöntää opetusministeriö, mikäli se katsoo edellytysten tulevan täyttyviksi. Ehtojen täyttyminen ei velvoita luvan myöntämiseen, vaan ratkaisu asiassa perustuu asiassa tehtävään kokonaisharkintaan.

Aiempaan lainsäädäntöön verrattuna säännöstä on supistettu. Muun muassa riittävien huonetilojen, kaluston ja opetusvälineiden arviointi on jätetty viranomaisen kokonaisharkinnan varaan. Kun on kysymys lakisäateistä valtion rahoitusta saavasta laitoksesta, jolle on määrätty oma tehtäväalue, on tarpeellista säätää nimenomainen kiello oppilaitoksen käyttämisestä taloudellisen edun tavoitteluun.

3 §. Musiikkioppilaitokset olisivat ehdotuk-

sen mukaan joko musiikkiopistoja tai konservatorioita. Musiikkikoulu-käsite poistuisi siten musiikkioppilaitoslainsäädännöstä ja kolmijakoinen malli — musiikkikoulu, musiikkiopisto ja konservatorio — ehdotetaan korvattavaksi kaksijakoisella mallilla. Musiikkiopistolla tarkoitetaan tässä lakiehdotuksessa alueellista musiikin perusopetusta antavaa oppilaitosta, jolla on opettaja-, tila- ja taloudelliset resurssit antaa ammattiopintoihin valmistavaa opetusta kaikissa musiikkioppilaitoksen opetussuunnitelmaan kuuluvissa solistisissa ja yleisissä oppiaineissa.

Molemmissa oppilaitosmuodoissa voitaisiin antaa ammattiopintoihin tähtäävää ja muuta perusopetusta, mutta konservatoriot keskittyisivät lisäksi ammatillisen koulutuksen tarjoamiseen kuten nykyisin.

4 §. Ammatillinen koulutus konservatoriossa voi olla perus- tai lisäkoulutusta. Ammatillisella lisäkoulutuksella tarkoitetaan oppilaitoksessa annettavaa jatko- ja täydennyskoulutusta.

Konservatoriossa voidaan antaa myös tanssin ammatillista koulutusta. Pykälän 2 momenttiin on sisällytetty nimenomainen asiaa koskeva säännös, koska 1 momentti kattaa tanssinopetuksesta vain perusopetuksen. Lailla ei velvoiteta tanssin perusopetuksen tai ammatillisen koulutuksen antamiseen, vaan asia ratkaistaan oppilaitoskohtaisesti.

2 luku. Hallinto ja opetus

5 §. Pykälän mukaan kunnallisten oppilaitosten hallinnosta olisi erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta voimassa, mitä kunnallislaissa säädetään tai sen nojalla määrätään. Lisäksi sovelletaan kunnan opetustoimen hallinnosta annettua lakia. Pykälä vastaa sanamuodoltaan musiikkioppilaitoslain (402/87) 11 §:n (723/92) säännöstä.

6 §. Pykälään on otettu musiikkioppilaitosten johtokuntaa koskevat säännökset. Aiemmasta poiketen kunnallisessa musiikkioppilaitoksessa voisi pääsääntöisesti olla vain kunnallislain mukainen johtokunta. Ainoastaan eri koulu- ja muotojen yhteinen johtokunta voisi olla kokoonpanoltaan kunnallislaista poikkeava.

Koulu- ja muotojen yhteisen johtokunnan kokoonpano määräytyisi 8 §:n säännökset huomioon ottaen opetustoimen hallinnosta annetun lain (706/92) 5 §:n mukaisesti. Pykälän 2 momenttiin on asiasta otettu nimenomainen

säännös. Yhteisessä johtokunnassa on yksi opettajajäsen ja yksi oppilasjäsen jokaisesta johtokunnan alaisesta koulumuodosta. Oppilasjäseniä tulee olla kuitenkin aina vähintään kaksi. Lisäksi yhteisessä johtokunnassa tulee olla yksi muuta henkilökuntaa kuin opettajia edustava jäsen.

Yksityisen musiikkioppilaitoksen johtokunnan kokoonpano olisi edelleen kokonaisuudessaan ylläpitäjän päätettävissä. Säännökset salivat siten myös opettajien ja koulun muun henkilökunnan edustajien valinnan yksityisen oppilaitoksen johtokuntaan.

Pykälän 3 momenttiin on otettu yksityisten oppilaitosten johtosääntöä koskeva määräys. Yksityisellä musiikkioppilaitoksella tulee olla ylläpitäjän hyväksymä johtosääntö. Kunnallisten musiikkioppilaitosten osalta sovelletaan tältä osin kunnallislain säännöksiä.

7 §. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös oppilaitoksen opetussuunnitelmasta. Oppilaitoksen opetussuunnitelman tulee rakentua opetushallituksen vahvistamien opetussuunnitelman perusteiden varaan. Tällä tavoin voidaan ylläpitää tarvittava yhdenmukaisuus opetuksen tavoitteissa ja vertailtavuus opetuksen tuloksissa. Tällä on merkitystä ylipäänsä opetuksen tason ja myös opiskelijoiden jatko-opintomahdollisuuksien kannalta.

Tarkoitus on, että musiikkioppilaitoksia varten luotavan arviointijärjestelmän yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota toiminnan tehokkuuteen, tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Ammatillisen koulutuksen kokonaiskesto on ollut havaittavissa merkittäviä eroja eri musiikkioppilaitoksissa. Koska musiikkioppilaitosjärjestelmän toimivuutta kuvaa tulosten taiteellisen ja muun tason ohella myös se, missä ajassa tulokset syntyvät, kiinnitetään huomiota myös mahdollisiin ylipitkiin koulutusaikoihin.

3 luku. Henkilöstö

8 §. Oppilaitoksen viroista tai toimista on laissa nimetty ainoastaan rehtorin ja apulaisrehtorin toimet. Muutoin tarpeelliseksi katsottava virkojen ja toimien määrittely on tarkoitus jättää asetuksen varaan. Voimassa olevaan lakiin verraten säännöstä on olennaisesti supistettu. Virkojen ja toimien perustaminen jää merkittävältä osin ylläpitäjän harkinnan varaan. Järjestely ei estä myöskään eri oppilaitosten yhteisten opettajanvirkojen käyttöä.

Rehtorin virka voi olla pää- tai sivuvirka tai -toimi.

9 §. Musiikkioppilaitosten opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin asetuksella. Kelpoisuusvaatimuksia on tarkoitus selkeyttää ja laatia ne vähemmän yksityiskohtaisiksi kuin nykyisin.

Opetusministeriöllä säilyisi oikeus myöntää erivapaus erityisestä syystä rehtorin tai apulaisrehtorin kelpoisuusvaatimuksista. Tällaisia tilanteita olisivat lähinnä tapaukset, joissa hakijan voidaan korvaavilla opintosuorituksillaan katsoa saavuttaneen vastaavat tiedot ja taidot kuin mitä kelpoisuusvaatimuksissa nimenomaisesti edellytetään.

Musiikkioppilaitosten opettajien kelpoisuudentoimimisen edellytysten ehdotetaan siirrettäväksi opetushallitukselta korkeakoulujen tehtäväksi. Nämä olisivat käytännössä Sibelius-akatemia ja tanssin opetuksen osalta Teatterikorkeakoulu. Kelpoisuudentoimimisen edellytysten säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

4 luku. Opiskelijat

10 §. Ehdotuksen mukaan ylläpitäjä päättää perusteista, joilla opiskelija otetaan oppilaitokseen. Määräykset siitä, millä perusteilla opiskelija otetaan ammatilliseen peruskoulutukseen annetaan asetuksella. Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne yleiset periaatteet, joilla halutaan estää syrjintä opiskelijaksioton yhteydessä ja opiskelun aikana. Hakijaa tai opiskelijaa ei saisi asettaa perusteettomasti eri asemaan muun muassa hänen terveydentilansa johdosta, mikäli terveydentila ei sinänsä estä saavuttamasta opetukselle asetettavia tavoitteita. Musiikin ammatillisen koulutuksen opiskelijavalintaa koskeva sääteilyjärjestelmä on yhdenmukainen muun ammatillisen koulutuksen kanssa.

11 §. Konservatorioissa ammatillista opetusta saavien opiskelijoiden opintososiaaliset etuudet tulisivat edelleen määräytymään samoin perustein kuin muissa ammatillisissa oppilaitoksissa.

12 §. Ehdotuksen mukaan opintojen kohtuuton pitkittyminen esimerkiksi pitkien ilmoittamatta jätettyjen poissaolojen ja opiskelumotivaation puuttumisen johdosta voisi aiheuttaa tilanteen, jossa opiskelijalta evätään opiskeluoikeus. Opetussuunnitelma tarjoaa tällöin lähikohdat tilannearviolle, jossa myös yksilölliset seikat voidaan ottaa huomioon.

Kurinpitoa koskevan säännöksen mukaan

opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi. Uudesta rikkomuksesta voidaan määrätä uusi erottamisrangaistus. Säännöksen sanamuotoa on tarkistettu aiempaan lainsäädäntöön verraten. Kunnallisissa oppilaitoksissa päätösvaltaa mainitussa kurinpitoa koskevassa asiassa sekä opiskeluoikeuden eväämistä koskevassa asiassa käyttää ehdotuksen mukaan kunnan opetustoimen hallinnosta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu monijäseninen toimielin. Jos tällaisia toimielimiä on kunnassa useita, johtosäännössä määrätään päätösvaltaisesta toimielimestä. Yksityisessä oppilaitoksessa erottamisesta päättää edelleen johtokunta.

5 luku. Rahoitus

13 §. Lakiehdotuksen valtionosuutta koskevat säännökset vastaavat sisällöltään 1.1.1993 voimaantullutta musiikkioppilaitoslain (402/87) muutosta (723/92). Pykälän mukaan musiikkioppilaitoksen perustamiskustannuksiin voidaan myöntää ja käyttökustannuksiin myönnetään valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lain mukaisesti. Musiikkioppilaitoksen valtionosuus määräytyy kanto-kykyluokituksen mukaan laskennallisesta valtionosuuden perusteena käytettävästä markkamäärästä siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain (705/92) opetustointa koskevissa säännöksissä säädetään. Myös musiikkioppilaitosten perustamiskustannusten valtionrahoitukseen sovelletaan mainitun lain mukaista valtionosuusasteikkoa ja tilatyypikohtaista yksikköhintajärjestelmää.

Musiikkioppisto tai konservatorio voi järjestää koulutusta myös maksullisena palvelutoimintana. Näitä opetustunteja ja niistä aiheutuvia kustannuksia ei oteta huomioon valtionosuuden laskemisessa. Muutkaan maksullisen palvelutoiminnan menot eivät kuulu valtionosuuden piiriin.

14 §. Pykälässä säädetään opiskelijan kotikunnan velvollisuudesta suorittaa osuutensa musiikin ammatillista koulutusta saavasta opiskelijasta aiheutuvista käyttökustannuksista. Maksuosuus määräytyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti. Opiskelijan kotikunta on maksuvelvollinen ainoastaan ammatillista koulutusta saavien opiskelijoiden osalta kuten nykyisin.

15 §. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lain mukaan musiikkioppilaitoksen

käyttökustannuksia varten myönnettävä valtionosuus lasketaan oppilaitokselle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun opetustuntimäärän ja opetustuntia kohden määrätyn laskennallisen yksikköhinnan tulosta. Opetustuntien määrä vahvistetaan oppilaitoksittain.

Koska musiikin ammatilliselle koulutukselle ja muulle musiikkioppilaitoksissa annettavalle opetukselle lasketaan omat yksikköhinnat, opetusministeriö vahvistaa myös opetustuntimäärät erikseen ammatillista ja muuta opetusta varten.

6 luku. Muutoksenhaku

16 §. Pykälään on sisällytetty muutoksenhaku koskevat säännökset. Pykälässä säädetään muutoksenhausta niihin päätöksiin, jotka annetaan tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella. Näitä päätöksiä olisivat lähinnä 12 §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden eväämistä ja opiskelijan erottamista koskeva päätös sekä musiikkioppilaitoksen viran- tai toimenhaltijan nimittämistä koskeva päätös. Ehdotettu muutoksenhakujärjestelmä on yhdenmukainen muussa opetustoimessa omaksutun muutoksenhakujärjestelmän kanssa. Mahdollisia valituskieltoja asetuksella säädettäessä tullaan ottamaan huomioon, mitä kansainvälisessä ihmisoikeussopimuksessa on perusoikeuksista määrätty.

7 luku. Erinäisiä säännöksiä

17 §. Lakiin on otettu erityinen kokeilutoimintaa koskeva pykälä, jonka tarkoituksena on tehdä mahdollisiksi opetusministeriön luvalla myös sellaiset poikkeukselliset kokeilut, jotka eivät olisi toteutettavissa säännösten puitteissa, mutta joiden katsotaan olevan välttämättömiä koulutuksen valtakunnalliselle kehittämiselle. Musiikkioppilaitoksilla on liikkumavaraa jo opetussuunnitelmien perusteiden suomissa rajoissa. Pykälässä tarkoitetaan ainoastaan kokeiluja, joiden tulokset olisivat hyödynnettävissä koko maassa eikä yksittäisessä oppilaitoksessa.

Mahdollisuudesta myöntää valtionavustusta kokeilutoimintaa varten säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lain 38 §:ssä.

18 §. Tässä lakiehdotuksessa tarkoitettujen

musiikkioppilaitosten valtionosuudet suoritetaan varsinaisista talousarviovaroista. Musiikin opetukseen, joka ei ole tässä laissa tarkoitettun valtionosuuden piirissä, opetusministeriö voisi kuitenkin myöntää valtionavustusta määrärahasta, joka valtion talousarviossa on osoitettu veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista taiteen tukemiseen.

19 §. Pykälä sisältää normaalin asetuksenantovaltuuden.

8 luku. Voimaantulosäännökset

20—25 §. Pykäliin on sisällytetty lain voimaantuloa koskevat säännösehdotukset.

Lakisääteisten musiikkioppilaitosten toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi ja hallinnollisen menettelyn yksinkertaistamiseksi lain tullessa voimaan musiikkioppilaitosten valtionavustuksesta annetun asetuksen (486/77) 39 §:n ja musiikkioppilaitoslain (402/87) 6 §:n nojalla tehtyihin työohjelman vahvistamista koskeviin päätöksiin sovellettaisiin mitä tässä lakiehdotuksessa säädetään ylläpitämisluvasta. Valtionosuutta saavat musiikkikoulut muuttuvat musiikkiopistoiksi suoraan lain nojalla. Näiden musiikkikoulujen työohjelman vahvistamispäätöksiin sovelletaan, mitä musiikkiopiston ylläpitämisluvasta säädetään.

Johtokunta, joka on valittu ennen tämän lain voimaantuloa jatkaisi säännösehdotuksen mukaan tehtävissään toimikautensa loppuun.

Pykäliin on sisällytetty myös henkilökunnan asemaa ja eläketurvan järjestämistä sekä muutoksenhakutilanteita koskevat siirtymävaiheen edellyttämät säännökset.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Musiikkioppilaitoksia koskevat tarkemmat säännökset tultaisiin antamaan asetuksella, joka korvaisi nykyisin voimassa olevan musiikkioppilaitosasetuksen (692/87). Keskeisen osan oppilaitosta koskevista muista määräyksistä tulisivat muodostamaan oppilaitosmuodolle vahvistettavat opetussuunnitelman perusteet, joissa määrätään opetuksen valtakunnalliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

3. Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki musiikkioppilaitoksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Tehtävät ja ylläpitäminen

1 §

Musiikkioppilaitosten tehtävänä on antaa säveltaiteen ja siihen liittyvien muiden taidemuotojen perusopetusta, valmennusta alan ammattiopintoihin ja musiikin ammatillista koulutusta sekä järjestää muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa.

Musiikkioppilaitos voi järjestää tehtäväalueeseen kuuluvaa koulutusta ja palveluja myös maksullisena palvelutoimintana.

2 §

Musiikkioppilaitosta voi ylläpitää opetusministeriön luvalla kunta tai kuntayhtymä taikka rekisteröity yhteisö tai säätiö. Ylläpitämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että musiikkioppilaitos on toiminta-alueensa musiikkikasvatuksen kannalta tarpeellinen ja ettei sitä ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Musiikkioppilaitokselle myönnetyn ylläpitämisluvan muutoksesta päättää opetusministeriö.

3 §

Tässä laissa tarkoitettuja musiikkioppilaitoksia ovat musiikkiopistot ja konservatoriot, joissa molemmissa annetaan ammattiopintoihin valmentavaa ja muuta perusopetusta sekä konservatorioissa erityisesti alan ammatillista koulutusta.

4 §

Konservatorion ammatillinen koulutus voi olla perus- tai lisäkoulutusta. Ammatillisesta koulutuksesta on lisäksi soveltuvin osin voi-

massa, mitä ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) ja sen nojalla säädetään tai määrätään.

Konservatoriossa voidaan järjestää tanssin ammatillista koulutusta.

2 luku

Hallinto ja opetus

5 §

Kunnallisen musiikkioppilaitoksen hallinnosta on voimassa, mitä kunnallislaisissa (953/76) säädetään tai sen nojalla määrätään, jollei tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa toisin säädetä. Kunnallisen musiikkioppilaitoksen hallinnosta on lisäksi voimassa, mitä kunnan opetustoimen hallinnosta annetussa laissa (706/92) säädetään.

6 §

Kunnallisella musiikkioppilaitoksella voi olla johtokunta, jolloin kokoonpanossa eri koulu- ja muotojen yhteisen johtokunnan osalta poiketaan kunnallislain säännöksistä siten kuin kunnan opetustoimen hallinnosta annetun lain 5 §:ssä säädetään.

Yksityisessä musiikkioppilaitoksessa on oppilaitoksen ylläpitäjän asettama johtokunta. Johtokunnan tehtävistä ja oikeudesta olla läsnä johtokunnan kokouksissa säädetään tarvittaessa asetuksella ja määrätään johtosäännössä.

Yksityisen musiikkioppilaitoksen johtosäännön hyväksyy ylläpitäjä.

7 §

Musiikkioppilaitoksella tulee olla opetussuunnitelma. Opetushallitus antaa opetussuunnitelman laadintaa varten opetussuunnitelman

perusteet, joissa määrätään opetuksen valtakunnalliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä asetusta täydentävät oppilasarvostelun yleiset perusteet ja todistusten kaavat.

3 luku

Henkilöstö

8 §

Musiikkioppilaitoksessa on rehtorin virka tai toimi ja sen lisäksi muita oppilaitoksen toiminnassa tarpeellisia virkoja tai toimia sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

9 §

Rehtorin ja apulaisrehtorin sekä muun opetushenkilöstöön kuuluvan viran tai toimen kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää erivapauden rehtorin ja apulaisrehtorin kelpoisuusvaatimuksista. Korkeakoulu voi lisäksi yksittäistapauksissa todeta musiikkioppilaitoksen opettajan virkaan tai toimeen kelpoiseksi henkilön sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

4 Luku

Opiskelijat

10 §

Opiskelijaksi ottamisen perusteista päättää musiikkioppilaitoksen ylläpitäjä. Perusteista, joilla opiskelija otetaan ammatilliseen peruskoulutukseen, säädetään lisäksi asetuksella.

Opiskelijoita tai opiskelijoiksi hakevia ei saa perusteettomasti asettaa eri asemaan toisiin hakijoihin nähden syntyperän, sukupuolen, iän, terveydentilan, uskonnon, asuinpaikan, vakaumuksen tai muun näihin verrattavan syyn vuoksi.

11 §

Ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuville opiskelijoille järjestetään ja annetaan opintososiaalisia etuja samojen perusteiden mukaan kuin ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetussa laissa (498/83) ja sen nojalla asetuksella säädetään.

12 §

Opiskelijalta voidaan evätä opiskeluoikeus, mikäli on käynyt ilmeiseksi, ettei hänellä ole

edellytyksiä opintojen suorittamiseen kohtuullisessa ajassa.

Opiskelijalle, joka rikkoo oppilaitoksen sisäistä järjestystä tai häiritsee työrauhaa, voidaan antaa varoitus tai hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Varoituksen antamisesta opiskelijalle päättää rehtori. Opiskelijan erottamisesta ja opiskeluoikeuden eväämisestä päättää kunnallisessa oppilaitoksessa kunnan opetustoimen hallinnosta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu monijäseninen kunnan toimielin ja yksityisessä oppilaitoksessa johtokunta.

5 luku

Rahoitus

13 §

Musiikkioppilaitoksen ylläpitäjälle voidaan myöntää valtionosuutta perustamishankkeen siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään.

Musiikkioppilaitoksen ylläpitäjä saa valtionosuutta käyttökustannuksia varten opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti.

14 §

Kunta, jossa opiskelijalla on kotikuntalainen (201/94) mukainen kotipaikka asetuksella säädettyinä ajankohtana, on velvollinen suorittamaan osuutensa musiikin ammatillista koulutusta saavasta opiskelijasta aiheutuvista käyttökustannuksista opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti.

Jos opiskelijalla ei ole kotikuntaa tai jos hänellä on kotikunta Ahvenanmaalla, oppilaitoksen ylläpitäjälle suoritetaan 1 momentissa tarkoitettu opiskelijasta valtionosuutta ja kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä valtion varoista.

15 §

Opetusministeriö vahvistaa musiikkioppilaitoksen valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opetustuntien määrän.

6 Luku

Muutoksenhaku

16 §

Kunnan hallintoelimen tai viranhaltijan tä-

män lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin kunnallislaissa säädetään.

Yksityisen oppilaitoksen hallintoelimen tai toimenhaltijan tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla lääninoikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Opiskelu-oikeuden eväämistä ja opiskelijan erottamista koskevaan päätökseen voivat opiskelija ja hänen huoltajansa hakea muutosta valittamalla lääninhallitukseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista noudattaen muutoin, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Varoituksen antamisesta opiskelijalle ja 3 momentissa tarkoitetuista lääninhallituksen päätöksistä ei saa valittaa. Asetuksella voidaan säätää, mistä muista tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehdyistä päätöksistä ei saa valittaa.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

17 §

Opetusministeriön luvalla voidaan kokeilutoiminnassa poiketa tämän lain säännöksistä siten kuin asetuksella säädetään.

18 §

Opetusministeriö voi myöntää valtionavustusta muuta kuin edellä tässä laissa tarkoitettua musiikin opetusta varten määrärahasta, joka valtion talousarviossa on osoitettu veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista taiteen tukemiseen.

19 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 luku

Voimaantulosäännökset

20 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Tällä lailla kumotaan 10 päivänä huhtikuuta 1987 annettu musiikkioppilaitoslaki (402/87) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ku-

mottavaa lakia sovelletaan kuitenkin valtionosuuden osalta koko tilivuoden 1995 menoihin.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

21 §

Tällä lailla kumotun lain nojalla toimineet oppilaitokset jatkavat toimintaansa tässä laissa tarkoitettuina musiikkioppilaitoksina ja niiden työohjelman vahvistamista koskeviin päätöksiin sovelletaan mitä tässä laissa säädetään ylläpitämisluvista. Musiikkikoulut muuttuvat musiikkiopistoiksi.

Ennen tämän lain voimaantuloa valittu johdokunta jatkaa tehtävässään toimikautensa loppuun.

Valtionosuutta saavien musiikkioppilaitosten henkilöstö siirtyy tämän lain voimaan tullessa tässä laissa tarkoitettujen oppilaitosten vastaviin virkoihin, toimiin tai tehtäviin.

22 §

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten ja määräysten mukaan laadittu opetussuunnitelma on voimassa, kunnes 7 §:n perusteella laadittu opetussuunnitelma on hyväksytty.

23 §

Tämän lain voimaan tullessa yksityisen musiikkioppilaitoksen palveluksessa olevalla henkilöllä, jonka oikeus eläketurvaan on aiempien säännösten mukaan määräytynyt eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) mukaisesti ja jolla valtionosuutta saavista musiikkioppilaitoksista annetun lain muuttamisesta annetun lain (723/92) voimaantulosäännöksen mukaan on yksityisen musiikkioppilaitoksen palveluksessa oikeus eläkkeeseen valtion varoista soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin valtion palveluksessa olevalla henkilöllä, on edelleen tämä oikeus. Samoin hänen jälkeensä suoritetaan perhe-eläkettä kuten valtion palveluksessa olleen henkilön jälkeen.

24 §

Edellä 23 §:ssä tarkoitettun eläketurvan järjestämisestä aiheutuvasta kustannuksesta yksityinen musiikkioppilaitos on velvollinen suorittamaan valtiokonttorille neljännesvuosittain kunakin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden loppuun mennessä eläkemaksun,

joka on 25 prosenttia sanotun eläketurvan piiriin kuuluvien henkilöiden palkkasummasta. Oppilaitoksen tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaan eläketurvan toimeenpanoa varten tiedot palveluksessaan olevasta mainitun eläketurvan piirissä olevasta henkilökunnasta. Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään valtiokonttorille vuotuista viivästyskorkoa 16 prosenttia. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä

järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

25 §

Haettaessa muutosta päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita muutoksenhakua koskevia säännöksiä.

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen*

